

Karáth Anita

A felnőtté válás tükörszilánkjai

**Andersen klasszikusa bábköntösben
A zalaegerszegi Griff Bábszínház előadásáról**

Lassan hagyománnyá válik a zalaegerszegi Griff Bábszínház alkotóitól, hogy a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódva nagyszabású bábélművel örvendeztetni meg a város apraja-nagyját úgy, hogy a produkció a lényegesen nagyobb nézőtérrel rendelkező Art Moziban kap helyet. Ennek minden előnyével és hátrányával szembe nézve azt gondolom, méltó üzenet átadására tett kísérletet a neves alkotógárda. A darab Szálinger Balázs zalai származású József Attila-díjas költő átdolgozásában és Mihály Péter, a Hevesi-színház művészeinek rendezésében valósult meg. A tervező Kiss Borcsa, a zeneszerző (a néhány évvel ezelőtt a Hevesi-színházban is játszó) Szemenyei János. A bábokat Csepregi Kovács Napsugár, Duna Orsolya Réka, Lajhó Máté, Matola Norbert, Ricz Ármin és Szolnok Ágnes keltette életre. (Az előadás premierjét Zalalövön tartották, majd nyolc további zalai településen, illetve Sárváron és Szentgotthárdon is láthatta a közönség Andersen meséjének átdolgozását.)

A dán meseíró történetének számos változata létezik: mind-egyik Kay és Gerda elválaszthatatlan barátságát mutatja be. Ám egy nap egy gonosz manó varázslata nyomán ártó szilánk fúródik Kay szemébe és szívébe, ami mindent megváltoztat: a dolgok rossz oldalát látja csupán. Nem sokkal később Kay a hókirálynőhöz kerül, aki hatalmában akarja tartani a fiút. Gerda nem törődik bele barátja elvesztésébe, s a nehézségeket leküzdve keresésére indul. A Griff adaptációja híuen követi Andersen meséjét, de a rendező instrukciói nyomán a hangsúlyok máshova kerültek és annyit változtattak a mű szerkezetén, amennyit a színpad követelt. Andersen hét hosszabb- rövidebb történetben adja közre a mesét, melyek során több mellékszál is szövődik, miközben Gerda Kay nyomába szegődik, ebből azonban jó érzékel azok kerültek csak a bábszínház színpadára, amelyek valóban a narráció gerincének tekinthetők. Apropó elbeszélő: attól kezdve, hogy Gerda magányosan útra kel, a színpadi megjelenítés nehézkessé vált volna, így az előadás ötletesen két, egymástól sokban különböző szereplőt, Mamikát és Nénikét választja, hogy mindkettő a saját nézőpontjából fonja tovább az előadás fonalát. Andersen eredetijében is a mesehősök mindig más-más történettel segítik sejtteni Gerdának, hogy Kay életben van, tehát

Pezetta Umberto fotói

érdemes folytatnia a „nyomozást” és úgy kell magának összerakosgatnia a történetszálakat, mintha a gonosz manó tükrének a szilánkjait akarná visszaragasztani, hogy megláthassa a teljes valóságot. A gyermekkorra jellemző játékoság és naivitás megmutatkozik a mese címéül szolgáló metaforikus gondolatokban is, miszerint hóhulláskor rajzanak a fehér méhek, melyeknek királynője maga a Hókirálynő, aki jégvirágokat fest és megannyi titok a lénye. Bár a gyermek Kay kezdetben félt tőle, mégsem tudott ellenállni a hívásnak, belevágott a kalandba: az ismeretlen vonzotta a fiút, a hóvilág szépsége elvarázsolta őt. A felnőtté válás útjára lépve is hasonló nehézségek leküzdése áll a gyermeki lélek előtt, amint különböző félelmei, bizonytalanságai közepette az elengedhetetlen (át)változás útjára lép. A drámai és jellemzően rideg jelenségeket szerencsére megtöri itt-ott a színpadi humor: a gyermek nézőközönséget megnevettette a Gerdát segítő vadóc rablólány (Szolnok Ágnes) és rénszarvasának karaktere, valamint a varjú is. (Ricz Ármin játssza mindkettőt)

A jellemzően hideg, fehér-arany-ezüst színvilágban berendezett színpadon többféle technika is hangsúlyt kap: rezzenéstelen arcú óriásbábok és kisebb méretű, hátsó mozgatású „tükörképek” is színre lépnek, valamint hangsúlyos a tárgyjáték, ami a bábjátéknak az a formája, amikor a bábszínész nem készített bábfigurákkal játszik, hanem hétköznapi tárgyakkal. Nincs olyan tárgy körülöttünk, amely ne válhatna egy tárgyjáték-előadás szereplőjévé. Így vált izgalmassá a nyitóképben a gonosz manó szűrőből lett varázstükre, valamint a hókirálynőnek csupán a testetlen jelenlétét jelző, a jeles hatást felerősítő diszkógömb, amely millió apró tükördarabjával méltón jelképezte a történet alapkonfliktusát: a gonosszággal delejezett tükörszilánkok szét-szóródva a világban megmérgezik az emberek szívét is. Jó és rossz harca ez, az ellentétek-

re épülő (felnőtt)világ jelenségei elevenednek meg- az óvodás- kisiskolás néző sokszor kevésbé érzékel(het)i egy-egy mondat/jelenet súlyát, az idősebbek/érettebb lelkületű fiatalok ezért talán szerencsésebb helyzetben vannak megérteni a darab üzenetét.

Az előadás végéhez közeledve újra hinni kezdünk abban, hogy a jónak hatalma kell legyen a gonosz fölött, és bár Andersen eredetije több helyen említi az értelem mindenhatóságát, az mégiscsak alul marad az érzelmek, főleg a szeretet hatalmával szemben. Újra felcsendül az előadás népdalok egyszerűségét, őszinteségét és balladai mélységét felidéző refrénje, a „Rózsa nyílik...”: Kay szíve és szeme újra érzékeli a valóságot, a gonosz varázs megtörik. Gerda kitartása, hűsége, barátsága célba ért. A kaland a gyermekből felnőtté váló szereplők történeteként is olvasható, akik számára a világ csupa ismeretlen kihívás, végeláthatatlan utazás az önmegismerés felé. Az egyetlen és legmegbízhatóbb iránytűnek ebben közönyös, magánnal átszótt világban ismét a szeretet bizonyul.

Griff Bábszínház, Zalaegerszeg

H.C. Andersen – Szálinger Balázs:

A Hókirálynő

Játsszák: Csepregi Kovács Napsugár, Duna

Orsolya Réka, Lajhó Máté, Matola Norbert, Ricz

Ármin, Szolnok Ágnes

Dramaturg: Szálinger Balázs

Tervező: Kiss Borcsa

Zene: Szemenyei János

Rendező: Mihály Péter